

ÇEVİRİM İÇİ PAZARYERİ SATIŞLARI

Buket Arı Aydın
Rekabet Kurumu IV. Denetim ve
Uygulama Dairesi Başkan Yardımcısı

Çevrim içi pazaryerleri üzerinde yapılacak satışların sağlayıcılar tarafından yasaklanması Rekabet Kurulu tarafından soruşturulmakta ve gerekirse idari yaptırıma tabi tutulabilmektedir.

İnternetin günlük hayatta giderek artan yeri, tüketicilerin alışveriş alışkanlıklarını değiştirmiş ve bu değişim, ihtiyaçların e-ticaret platformları üzerinden yapılan alışverişlerle karşılaşma yönündeki eğilimi önemli ölçüde artırmıştır. Günümüzde iğneden ipliğe neredeyse her türlü ürün çevrim içi platformlar üzerinden satın alınabilir hale gelmiştir. Buna paralel olarak dayanıklı tüketim malları olarak adlandırılan beyaz eşya, küçük ev aletleri ve tüketici elektroniği gibi ürünlere yönelik ihtiyaçlar da bu platformlar üzerinden yapılan alışverişlerle karşılanmaktadır. Ancak bazı marka sağlayıcılarının, marka imajlarını korumak ve bedavacılık sorununun önüne geçmek amacıyla bayilerinin bu platformlar üzerinden satış yapmalarını yasaklayabildiği görülmüştür. Rekabet hukuku bakımından çeşitli sakıncalar doğuran bu uygulamalar nedeniyle Rekabet Kurulu dayanıklı tüketim malları sektöründe yeniden satıcılara getirilen çevrim içi platform satış yasaklarını mercek altına almıştır.

Rekabet Kurulu ilk olarak 16.12.2021 tarihli ve 21-61/859-423 sayılı kararında BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. (BSH) tarafından yapılan ve BSH'nin yetkili satıcılarının, "çevrim içi pazaryeri" olarak adlandırılan, Amazon, Trendyol, Morhipo gibi platformlarda satış yapmasının yasaklanmasını konu alan uygulamasını incelemiş ve söz konusu uygulamanın rekabet hukukuna aykırı olduğuna ve muafiyetten de yararlanamayacağına karar vermiştir. Dayanıklı tüketim malları sektöründe sağlayıcıların ürünlerinin çevrim içi platformlarda satılmasını mutlak olarak yasaklamasının rekabet ihlali teşkil ettiği tespit edilmiştir. Kurul bu sonuca ulaşırken BSH'nin seçici dağıtım sistemi uyguladığı hususunu nazara almış ve bu dağıtım sistemini uygulayan sağlayıcıların yetkili satıcılarına aktif ve pasif satış yasakları getiremeyeceğini değerlendirmiştir. Rekabet hukukunda aktif satışlar, bir yeniden satıcının münhasır bölgesindeki veya münhasır müşteri grubundaki münferit müşterilere, başka bir yeniden satıcı tarafından, mektup

veya ziyaret gibi doğrudan pazarlama yöntemleriyle gerçekleştirilen satışlar olarak tanımlanmaktadır. Pasif satışlar ise başka bir yeniden satıcının bölgesindeki veya müşteri grubundaki müşterilerden gelen ve yeniden satıcının aktif çabaları neticesi olmayan talepleri karşılamak olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu kararda Kurul, e-ticaret platformları üzerinden yapılan satışları pasif satış olarak nitelendirmiş ve bayilerin bu kanaldan yapacakları satışların sağlayıcılar tarafından tamamen yasaklanamayacağını hüküm altına almıştır.

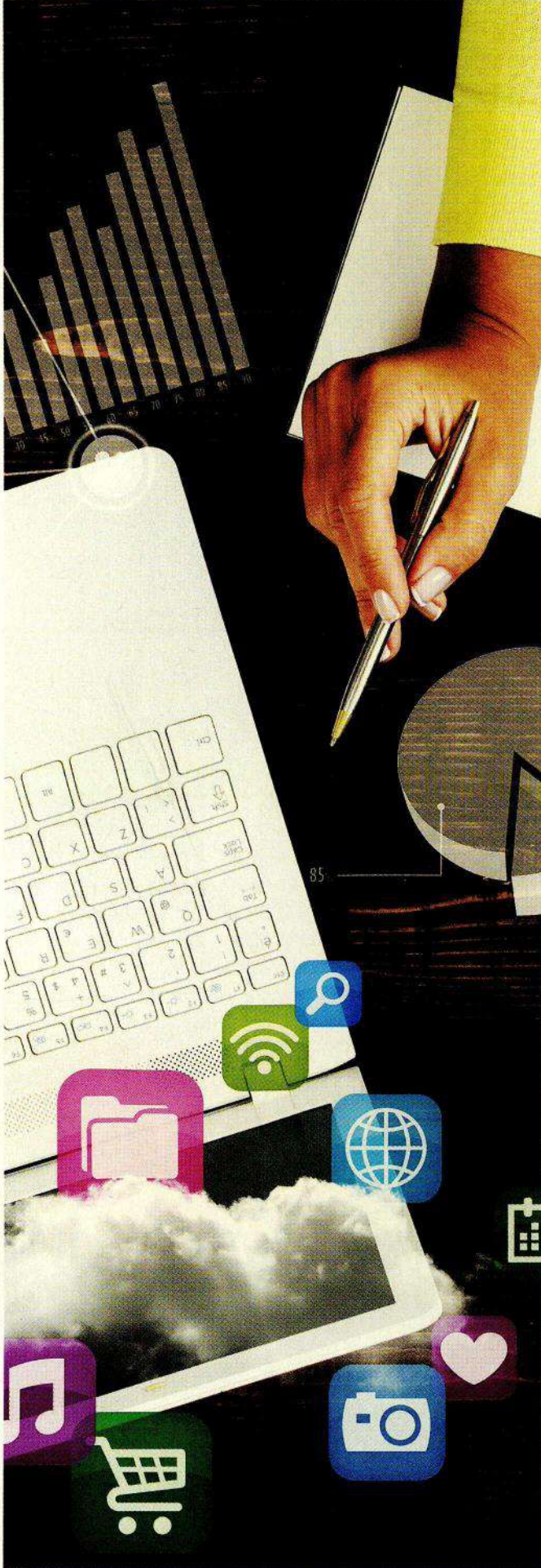
BSH soruşturması

Kurul'un bu tespiti kapsamında BSH'nin incelenen davranışı hakkında soruşturma başlatılmış ve bu soruşturma kapsamında BSH, yetkili satıcılarının, belli kriterlerin yerine getirilmesi koşuluyla, çevrim içi platformlarda satış yapmalarına izin vereceğini taahhüt etmiştir. Kurul'un 08.09.2022 tarih ve 22-41/579-239 sayılı kararında BSH'nin sunduğu taahhütlerin kabul edilebilir olup olmadığı hususu seçici dağıtım sisteminin gerekleri ışığında incelenmiştir. Buna göre, ilk olarak çevrim içi pazaryeri olarak adlandırılan e-ticaret platformlarının pasif satış kanalı olduğu tespit edilmiştir. Buna istinaden Kurul, rekabet hukuku prensipleri çerçevesinde, bir seçici dağıtım sisteminde sağlayıcının internet satışlarını tamamen yasaklayamayacağını ancak satış kanalı olarak internetin kullanımına yönelik olarak bazı koşullar öngörebileceğini, ürünlerin satışa sunulduğu internet sitesine yönelik kalite koşulları getirebileceğini ve internetten alışveriş yapan tüketicilere belli hizmetlerin sunulması şartını öngörebileceğini belirtmiştir.

İnternet satışları bakımından önem arz eden nokta, sağlayıcının getireceği koşulların doğrudan veya dolaylı olarak yeniden satıcının internet satışlarını engelleme amacını taşımaması gereğidir. Bu çerçevede, yeniden satıcılara getirilen koşulların gerekçesi, dağıtımın niteliği ve kalitesini, marka imajını korumak, potansiyel etkinliği artırmak olmalı ve söz konusu koşullar bu unsurlar bakımından objektif olarak somut, makul ve kabul edilebilir nitelik taşımalıdır. Benzer şekilde sağlayıcı, alıcının sadece belirli standart ve koşulları karşılayan "satış platformları/pazar yerleri" üzerinden satış yapmasını da isteyebilecektir. Ancak getirilen bu kısıtlamanın amacı, yeniden satıcının internet üzerinden satışını ve fiyat rekabetini engellemek olmamalıdır. Nihayet fiziki satış ile internet üzerinden satış koşulları arasındaki farklılıklar sebebiyle bu iki dağıtım kanalı için getirilen kriterlerin tamamen aynı olması gerekmemektedir. Fakat bu kriterlerin aynı amaca hizmet etmesi, karşılaştırılabilir sonuçları sağlaması ve bu iki dağıtım kanalının doğasından kaynaklanan farklılıkları doğrulayacak niteliğe sahip olması gerekmektedir. Bu niteliğe ilişkin gereklilik "eşdeğerlik prensibi" olarak

Kurul, e-ticaret platformları üzerinden yapılan satışları pasif satış olarak nitelendirmiş ve bayilerin bu kanaldan yapacakları satışların sağlayıcılar tarafından tamamen yasaklanamayacağını hüküm altına almıştır.

”

adlandırılmaktadır.

Kriterler

Sayılan hususlar ışığında Kurul BSH'nin sunduğu taahhütleri incelemiş ve mevzuat hükümleri ışığında BSH'nin yetkili satıcılarına getirdiği ve aşağıda örneklerine yer verilen kriterlerin kabul edilebilir olduğuna hükmetmiştir:

- Yetkili satıcıların platform mağazalarında yetkili satıcı rozetleri olmalıdır.
- Yetkili satıcı platforma sadece BSH'nin paylaştığı ya da onayladığı ürün materyallerini ve bilgileri (ürün özellikleri/resimler/videolar, vb.) temin edecek, kendi temin ettiklerinin dışında ürün materyali ya da bilgisinin platform mağazasında ya da ürün sayfasında kullanılmamasını ve gösterilmemesini sağlayacaktır.
- Yetkili satıcı, ürün fiyatlarını münhasıran kendisinin belirlemesine izin veren ve imkân sağlayan platformlarda satış yapabilecektir.
- Yetkili satıcı, platform mağazasında tüketiciye kendisine soru sorma imkânı sunacaktır.
- Yetkili satıcının platform mağazası BSH'nin ilgili markasına ilişkin kurumsal standartlara uygun olmalıdır.
- Yetkili satıcılar, platformlarda ticari unvanları dışında herhangi bir takma ad kullanmamalı ve yetkili satıcının mağaza adı tüm çevrimiçi mecralarda aynı olmalıdır.
- Platformlarda stokta olmayan ürünler satışa sunulmamalı ve bu ürünlerin fiyatı gösterilmemelidir.
- Yetkili satıcı, platforma bildirdiği satılabilir ürün adedi sona erdikten sonra fiyat bilgisi paylaşmaya devam etmeyecektir.
- Hasarlı, ayıplı veya ikinci el ürün satılmamalıdır.
- Sistemlerin uygunluğu durumunda, tüketicilere sevkiyat takip etme imkânı sağlanmalıdır.
- Platformda yetkili satıcıya sorulan sorulara 2 (iki) gün içerisinde cevap verilmelidir.
- Mevzuat gereği iptal işlemi ancak tüketici cayma hakkını kullanırsa yapılabilir. Yetkili satıcı, stokunun bulunmaması sebebiyle siparişi iptal edemez.
- Fiyatın geçerliliği ile ilgili bir süre veya stok sınırı var ise, bu süre ve stok miktarı yetkili satıcının platform mağazasında ilgili bölümde açıkça belirtilmelidir.

Kurul'un gerekçeli kararında da yer aldığı üzere BSH, uyguladığı dağıtım sisteminin niteliği ve kalitesi ile marka imajını koruma amacıyla çeşitli kriterler ve koşullar benimsemiş ve bunları yerine getiren yetkili satıcılarının çevrim içi platformlarda satış yapmasına izin vereceğini taahhüt etmiştir. Sunulan taahhüt Kurul tarafından rekabet sorunuyla orantılı, bu sorunu gidermeye elverişli, kısa sürede yerine getirilebilir ve etkili şekilde uygulanabilir bulunmuş ve bağlayıcı hale getirilerek BSH hakkında yürütülen soruşturma bu uygulama bakımından sonlandırılmıştır.

Yetkili satıcılarının çevrim içi pazaryerlerinde satış yapmasını yasaklayan bir diğer sağlayıcı ise Arçelik Pazarlama AŞ. (ARÇELİK) olup Arçelik ve Beko markalı ürünlerin dağıtımını seçici dağıtım sistemi kapsamında gerçekleştiren ARÇELİK de bahse konu yasak nedeniyle Rekabet Kurulunca soruşturulmuştur. Soruşturma kapsamında, söz konusu yasaktan kaynaklandığı tespit edilen rekabet sorununu gidermek üzere ARÇELİK tarafından taahhüt sunulmuştur. ARÇELİK, örneklerine aşağıda yer verilen kriterleri sağlayan yetkili satıcılarının çevrim içi pazaryerlerinde satış yapmalarına izin vereceğini taahhüt etmiştir:

- Yetkili satıcı logo, görsel, içerik metinleri Arçelik/Beko web siteleri ile aynı kalite ve içerikte sağlayabilen pazaryerlerinde satış yapacaktır.
- Yetkili satıcı, pazaryerinde satış yaparken Arçelik sisteminde yer alan ticari unvanı kullanacak, farklı mağaza isimleri altında satış yapmayacaktır.
- Yetkili satıcı, ürünleri pazaryerinde Arçelik/Beko web siteleri ile tamamen aynı kalite ve içerikte logo, görsel, içerik metinleri ile satışa sunmalı, bu mecralarda ürünler ile ilgili yanıltıcı bilgiye yer verilmemesini sağlamalıdır.
- Yetkili satıcı, pazaryerinden satışını yaptığı ve montaj gerektiren ürünlerde nakliye hizmeti sağlayacaktır. Müşteri memnuniyeti gözetilerek, bu tür ürünlerin teslimatının, nakliye firmalarının ilgili ürünlerin daire içinde kurulum yapılacak yere kadar taşınması sağlanmalıdır.

“ Çevrim içi pazaryerleri üzerinde yapılacak satışların sağlayıcılar tarafından yasaklanması Rekabet Kurulu tarafından soruşturulmakta ve gerekirse idari yaptırıma tabi tutulabilmektedir. ”

● Yetkili satıcı, pazaryerinden yapacağı satışlarda da marka imajı ve müşteri memnuniyetini hedef alan davranışlarda bulunacaktır.

ARÇELİK tarafından getirilen bu kriterler Rekabet Kurulunca seçici dağıtım sisteminin amaç ve gereklerine uygun bulunmuş ve bu kriterlere ilişkin olarak sunulan taahhütler kabul edilerek bağlayıcı hale getirilmiştir. ARÇELİK hakkındaki soruşturma çevrim içi pazaryeri satışlarının yasaklanmasına dair uygulama bakımından sonlandırılmıştır.

Sonuç olarak, ürünlerini yeniden satıcılar vasıtasıyla dağıtan sağlayıcıların internet satışlarını yasaklamasına yönelik uygulamalar rekabet hukuku ile bağdaşmamaktadır.

Bu nedenle, çevrim içi pazaryerleri üzerinde yapılacak satışların sağlayıcılar tarafından yasaklanması Rekabet Kurulu tarafından soruşturulmakta ve gerekirse idari yaptırıma tabi tutulabilmektedir.

Ancak bu yasaklar nedeniyle piyasalarda ortaya çıkabilecek rekabet sorunları taahhütlerle giderilebilmekte ve bu sayede sağlayıcılar olası rekabet soruşturmalarından kaçınabilmektedir. Nitekim dayanıklı tüketim malları sektöründe faaliyet gösteren ve seçici dağıtım sistemi uygulayan sağlayıcılar hakkında yapılan incelemelerde, belli kriterlerin yerine getirilmesi halinde yeniden satıcıların pazaryeri satışlarına izin verileceğine yönelik taahhütler Rekabet Kurulunca kabul edilmiş ve yürütülen soruşturmalar herhangi bir ceza olmaksızın sonlandırılmıştır.

